

This project is funded by the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Yatırımları ve Politika Önerileri: İtalya İyi Uygulamaları

Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı Projesi

Bu belge, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen IPA/2019/413-365 hibe sözleşmesi numaralı Environmental Literacy Networking (Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı) Projesi kapsamında hazırlanmıştır. İçeriğinin sorumluluğu tamamıyla Yuva Derneği'ne aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Yatırımları ve Politika Önerileri: İtalya İyi Uygulamaları

Yuva Derneği

Osmanağa Mahallesi Kazasker Sokak No: 8/4 Detay İş Hanı

Kadıköy, İstanbul, Türkiye

Tel: + 90 (216) 325 00 44

E-posta: yuva@yuva.org.tr

www.yuva.org.tr

yuvadernegi

yuvadernegi

yuvadernegi

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ
2. AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İKLİM MEVZUATI
3. İTALYA VE ROMA ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İKLİM MEVZUATI
4. İTALYA İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ
5. TÜRKİYE'DE DURUM
6. ÖNERİLER
7. KAYNAKLAR

2020 yılında, YUVA ve Kyoto Club (İtalya) ortaklığı ile Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı Projesini başlattık. Avrupa Birliği'nin finanse ettiği proje kapsamında Türkiye'den ve Avrupa Birliği'nden sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin katılımıyla Küresel Okuryazarlık Ağını (KOZA) kurduk. KOZA'nın 80 üyesi vardır ve hala bünyesine yeni üyeler katmaya devam etmektedir.

KOZA'nın amacı, Türkiye'den ve Avrupa Birliği'nden sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin çevre eğitimi alanında iş birliğini güçlendirmek ve böylece doğa ve insan ilişkilerine eleştirel bakabilen, bu sorunların çözümüne yönelik fikirler geliştirebilen ve bu çerçevede sorumlu davranış ve anlayış sergileyen "küresel okuryazar" bireylerin artmasına katkıda bulunmaktır. Bu belgede, Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı Projesi kapsamında 23-27 Ocak 2023 tarihlerinde KOZA üyesi kuruluş temsilcileri olarak İtalya'nın Roma şehrine ve 3-7 Nisan 2023 tarihlerinde İtalya'nın Bologna şehrine yaptığımız çalışma ziyaretinin çıktılarını ile oluşturulan sürdürülebilir kalkınma yatırımları ve çözümleri ile iyi uygulamaları yer almaktadır.

Roma'ya gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyaretinde ECCO (İtalya İklim Değişikliği Düşünce Kuruluşu), Legambiente, Greenpeace İtalya, ISPRA (İtalya Çevre Koruma ve Araştırma Enstitüsü), WWF İtalya, FREE (Yenilenebilir Kaynaklar ve Enerji Verimliliği Koordinasyonu), ASviS (Sürdürülebilir Kalkınma Birliği) ve AzzeroCO2 ile görüştük. Bologna'ya yapılan çalışma ziyaretinde ise Scambi Europei, Camilla Gıda Kooperatifi, Kilowatt, CEFA Onlus, DumBo (Bologna'nın Çok Fonksiyonlu Etkinlik Alanı), Centro Antartide, Emilia-Romagna Bölgesel Parlamentosu, Bologna Belediyesi, FIU (Şehir İnovasyon Vakfı), Caracò, Hayat Onlus, Bologna İklim Meclisi, Legacoop Bologna ve Piazza Grande Sosyal Kooperatifi kurumlarını ziyaret ettik. Her iki ziyarette de başta Roma olmak üzere İtalya genelinde sürdürülebilir kalkınma alanındaki iyi örnekler ve yaklaşımlar hakkında detaylı bilgi edindik. Bu belgenin genel amacı Türkiye'de yerelde politika oluşturma sürecine katkı sağlayacak sürdürülebilir kalkınma yatırımları ve çözümleri iyi örneklerinin yaygınlaşmasına katkı sunmaktır.

Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı Projesi

Çevre Okuryazarlığı İletişim Ağı Projesi, Avrupa Birliği Sivil Toplum Aracı ve Medya - Sivil Toplum çerçevesinde Ağlar ve Platformlar Destekleme Programı kapsamında Yuva Derneği (Türkiye) ve Kyoto Club (İtalya) tarafından yürütülen bir projedir. Sivil Toplum Ağlar ve Platformlar Destekleme Programı, politika ve karar alma süreçlerine daha aktif bir demokratik katılımı, temel haklar ile diyalog kültürünü teşvik ederek aktif bir sivil toplumun gelişimine katkıda bulunmayı ve aktif yurttaşlığı ve sivil toplumu güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı II (IPA II) kapsamında Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

YUVA DERNEĞİ

YUVA, tüm canlıların ve bizden sonraki nesillerin haklarına saygılı, sürdürülebilir bir yaşam ve adil, eşit, yoksulluğun ortadan kalktığı bir gelecek oluşturmak vizyonuyla yola çıkmış bir kurumdur.

Yetişkin öğrenmesi yoluyla sürdürülebilir yaşam tarzlarının yaygınlaşması, yoksulluğun azaltılması ve demokratikleşme amaçlı faaliyetler yürütür ve katılımcı eğitim yöntemlerini destekler.

Çalışma alanları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Ekoloji, insan hakları ve yurttaşlık eğitimleri ve kültürler arası öğrenme programlarının geliştirilmesi ve uygulanması,
- Türkiye’de yaygın yetişkin öğrenimi etkinliklerine katılımın artırılması amacıyla yetişkin öğrenimi kurumlarıyla iş birliği geliştirilmesi,
- Dezavantajlı toplulukların ve bireylerin kendi kendine yeterli hale gelmesini sağlamaları ve daha iyi bir gelecek inşa edebilmeleri için istihdam programları.

YUVA, insanların ve tüm canlıların birbirine bağımlılığının farkında olan, çeşitliliğe değer veren, barışçıl ve içerici, yaşadığı yer ve toplumda aktif olarak hem insanlar hem de tüm canlılar arası eşitlik, adalet ve dayanışmayı savunan bir yaşam biçimini yaygınlaştırmak için halka açık tartışmalar ve etkinlikler düzenler.

KYOTO CLUB

Kyoto Club, Şubat 1999’da kurulmuş kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Üyeleri, AB ülkeleri tarafından Kyoto Protokolü ve Paris İklim Anlaşması ile belirlenen 2030 yılı sera gazı azaltma hedeflerine ulaşmak için çalışan sivil toplum kuruluşları, şirketler, yerel yönetimler ve hükümetlerdir.

Kyoto Club, her düzeyde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını ve enerji verimliliğini teşvik etmeyi, ticari şirketlerin ve yerel yönetimlerin çevresel ve sürdürülebilir kalkınma kültürünü artırmayı ve iyi uygulamalarını geliştirmeyi ve sera gazı azaltma stratejilerini, sürdürülebilir hareketliliği ve iklim finansmanını ilerletmeyi amaçlar.

Hedeflerine ulaşmak ve biyolojik, yeşil ve döngüsel ekonomi modellerini desteklemek amacıyla, enerji verimliliğini, yenilenebilir enerji kaynakları kullanımını, atık azaltma ve geri dönüşümü, sürdürülebilir tarım ve hareketliliği teşvik etmek için farkındalık yaratma girişimlerini, bilgi paylaşımını ve eğitimleri teşvik eder.

Kyoto Club, Avrupa Enerji Tasarrufu İttifakı (EUASE) ve Enerji Verimli Ekonomi için Avrupa Konseyi (ECEEE) üyesidir ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinde (UNFCCC) gözlemci statüsüne sahiptir.

2

AVRUPA BİRLİĞİ ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İKLİM MEVZUATI

Avrupa Birliği'nin (AB) sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği stratejisi ise aşağıdaki temel unsurlara dayanır. Tüm AB üye devletlerinin iş birliği ve taahhüdünün yanı sıra özel sektörün, sivil toplumun ve yurttaşların katılımı esastır. Ayrıca bu mevzuatlar AB ile ilişkisi olan tüm ülkelere örnek teşkil eder.

2.1. Avrupa Yeşil Mutabakatı

Avrupa Yeşil Mutabakatı¹, 2050 yılına kadar AB ekonomisini sürdürülebilir kılmak ve iklim nötrlüğünü sağlamak için kapsamlı ve iddialı bir plan olarak kabul edilmiştir. Mutabakat, enerjiden ulaşıma, tarımdan biyoçeşitliliğe kadar tüm sektörleri ve politikaları kapsar, yeşil dönüşüm için yol haritası ve hedefler belirler.

İklim eylemi: AB, sera gazı emisyonlarını 2030 yılına kadar 1990 yılı seviyelerine göre en az %55 azaltmayı taahhüt etmiştir. Buna yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve temiz ulaşımı teşvik eden politikalar da dahildir.

Döngüsel ekonomi: AB, kaynakların daha verimli kullanıldığı ve israfın en aza indirildiği bir döngüsel ekonomiyi teşvik etmek için çalışmaktadır. Bu, geri dönüşümü teşvik etmeye, gıda israfını azaltmaya ve sürdürülebilir üretim ve tüketimi teşvik etmeye yönelik girişimleri içerir.

Biyoçeşitlilik: AB, 2030 yılına kadar en az 25.000 km nehir restorasyonu ve üç milyar ağaç dikimi dahil olmak üzere biyolojik çeşitliliği korumak ve eski haline getirmek için hedefler belirlemiştir.

Tarladan sofraya stratejisi: AB, pestisit ve gübre kullanımını azaltma, organik tarımı teşvik etme ve gıda israfını azaltma hedeflerini içeren Tarladan Sofraya stratejisi aracılığıyla sürdürülebilir bir gıda sistemini teşvik eder.

Sürdürülebilir finans: AB ayrıca, sürdürülebilir projelere yatırımı teşvik etmeyi ve finansal kurumların karar alma süreçlerinde çevresel ve sosyal riskleri dikkate almalarını sağlamayı içeren sürdürülebilir finansmanı teşvik eder.

2.2. Avrupa İklim Yasası

Avrupa İklim Yasası², 2050 iklim nötr hedefini bağlayıcı mevzuat haline getirir ve net sera gazı emisyonlarını 1990 seviyelerine kıyasla en az %55 oranında azaltmak için yeni bir 2030 hedefi belirler. Ayrıca, AB'nin iklim hedeflerine yönelik ilerlemesinin düzenli olarak izlenmesi ve gözden geçirilmesi için bir çerçeve oluşturur.

¹ [European Green Deal](#)

² [European Climate Law](#)

2.3. Avrupa Birliği Uyum Stratejisi

Avrupa Birliği Uyum Stratejisi³, 2050 yılına kadar AB'nin iklim değişikliğinin kaçınılmaz etkilerine karşı dayanıklılığını artırmayı amaçlar. Yerelden küresele her düzeyde ve tüm sektörlerde, politikalar ve uzun vadeli vizyonun ana hatlarını çizer. Ayrıca ulusal, bölgesel ve yerel uyum stratejilerinin ve planlarının geliştirilmesini ve uygulanmasını destekler.

2.4. Avrupa Birliği İklim Diplomasisi

Avrupa Birliği İklim Diplomasisi⁴, iklim değişikliği konusunda küresel eylemi şekillendirmeyi ve uluslararası müzakereler ve iş birliğinde AB'nin liderliğini ve çıkarlarını desteklemeyi amaçlar. AB, küresel sıcaklık artışını 2°C'nin oldukça altında tutmayı amaçlayan ve 1,5°C ile sınırlamak için çalışmalar yürüten Paris Anlaşması'nın uygulanmasında kilit bir ortaktır. AB ayrıca, gelişmekte olan ülkeleri mali yardım, kapasite geliştirme ve teknoloji transferi yoluyla iklim değişikliğini hafifletme ve iklim değişikliğine uyum sağlama çabalarında destekler.

Bu mevzuatlar, AB'nin sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği stratejisinin BM'nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ile uyum sağlamayı amaçlayan temel bileşenlerinden bazılarıdır.

---

³ EU Adaptation Strategy

⁴ EU Climate Diplomacy

3

İTALYA VE ROMA ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İKLİM MEVZUATI

İtalya, AB politikalarına uyumlu bir şekilde kendi sürdürülebilir kalkınma stratejilerini uygulamaktadır. Bu stratejiler, aşağıdaki temel unsurlara dayanmaktadır.

3.1. İtalya Ulusal Enerji ve İklim Planı

İtalya, Ulusal Enerji ve İklim Planı (NECP)⁵ adı verilen sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği için kendi ulusal stratejisini geliştirmiştir. NECP, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve iklim değişikliğine ilişkin Paris Anlaşması ile uyumludur. İtalya'nın düşük karbonlu bir ekonomiye ve iklim hedeflerine ulaşması için çeşitli hedefler ve eylemler belirler. İtalya'nın NECP'sinin temel unsurlarından bazıları şunlardır:

Yenilenebilir enerji

İtalya, 2030 yılına kadar enerji arzında yenilenebilir enerjinin payını %30'a çıkarmayı hedeflemektedir. Buna güneş ve rüzgar enerjisi kullanımının yaygınlaştırılmasının yanı sıra enerji verimliliğinin ve elektrikli araçların kullanımının teşvik edilmesi de dahildir.

Enerji verimliliği

İtalya, 2030 yılına kadar enerji tüketimini 2005 seviyelerine kıyasla %30 oranında azaltmayı hedeflemektedir. Bu, binaların enerji verimliliğinin iyileştirilmesini ve sürdürülebilir kentsel planlamanın teşvik edilmesini içerir.

Sürdürülebilir hareketlilik

İtalya, elektrikli araçların kullanımı, toplu taşıma ve bisiklet kullanımı da dahil olmak üzere sürdürülebilir hareketliliği teşvik ederek ulaşım sektöründen kaynaklanan emisyonları azaltmayı hedeflemektedir.

Döngüsel ekonomi

İtalya, kaynakların daha verimli kullanıldığı ve israfın en aza indirildiği döngüsel bir ekonomiye geçişi hedeflemektedir. Buna geri dönüşümün teşvik edilmesi, gıda israfının azaltılması ve sürdürülebilir üretim ve tüketimin teşvik edilmesi dahildir.

Karbon fiyatlandırması

İtalya, özel sektörü sera gazı emisyonlarını azaltmaya teşvik etmek için bir karbon fiyatlandırma mekanizması getirmeyi planlamaktadır.

NECP, İtalya'nın enerji ve iklim zorluklarını bütüncül bir şekilde ele alan kapsamlı bir stratejidir. Başarısı, kaynakların mevcudiyeti ve teknolojik yeniliklerin yanı sıra tüm paydaşların iş birliğine ve taahhüdüne bağlıdır.

⁵ [Italy's National Energy And Climate Plan](#)

3.2. Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi

Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi,⁶ 2014 yılında kabul edilen ve iklim risklerini ve hassasiyetlerini değerlendirmek, uyum önceliklerini ve eylemlerini belirlemek ve farklı aktörler ve sektörler arasında koordinasyonu ve katılımı artırmak için bir çerçeve sağlar.

3.3. Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Planı

2017 yılında kamuoyunun görüşüne sunulan ve yakında sonuçlandırılması beklenen Ulusal İklim Değişikliğine Uyum Planı,⁷ İklim Değişikliğine Uyum Stratejisi'nin ulusal ve bölgesel düzeylerde uygulanması için hedefleri, önlemleri, göstergeleri ve kaynakları tanımlar.

3.4. Ulusal İyileşme ve Direnç Planı (PNRR)

Ulusal İyileşme ve Direnç Planı,⁸ Nisan 2021'de Avrupa Komisyonu'na sunulan ve İtalya'nın pandemi sonrası toparlanmasını desteklemek için AB'nin Yeni Nesil AB Toparlanma Planı'ndan gelen fonları nasıl kullanmayı planladığını özetler. PNRR, toplam miktarın yaklaşık %37'sini (222,1 milyar Avro) yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, sürdürülebilir hareketlilik, döngüsel ekonomi, biyolojik çeşitliliğin korunması ve iklim uyumu gibi yeşil geçiş projelerine ayırır.

3.5. İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi

İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi,⁹ 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını en az %40 oranında azaltmayı, azaltım ve uyumda entegre bir yaklaşım benimseyerek iklim değişikliğine karşı dayanıklılıklarını artırmayı taahhüt eden, Avrupa çapında 10.000'den fazla yerel yönetimin dahil olduğu gönüllü bir girişimdir. İtalya, nüfusunun yaklaşık %85'ini temsil eden 4.000'den fazla imza sahibi ile bu girişimde en aktif ülkelerden biridir.

3.6. Roma Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı

Roma, şehir stratejisinin ana hatlarını belirleyen sürdürülebilirlik ve iklim değişikliğini ele alan Roma Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP)¹⁰ geliştirmiştir. Bu plan kapsamında 2030 yılına kadar karbon emisyonlarının %50 oranında azaltılması ve şehrin enerjisinde yenilenebilir enerjinin payının artırılması hedeflenmektedir. SECAP, ulaşım, enerji, atık yönetimi ve bina ve arazi kullanımı gibi çeşitli sektörlerde sürdürülebilirliği teşvik etmek ve sera gazı emisyonlarını azaltmak için çok çeşitli önlemler içermektedir. Bu önlemlerden bazıları şunlardır:

⁶. Strategia Nazionale di Adattamento ai cambiamenti climatici

⁷. Piano Nazionale di Adattamento ai Cambiamenti Climatici

⁸. Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza

⁹. Global Covenant of Mayors for Climate and Energy.

¹⁰. Piano D'azione Per L'energia Sostenibile E il Clima Di Roma Capitale

Toplu taşımayı ve bisikleti teşvik etmek: Şehir, metro, tramvay ve otobüs ağı da dahil olmak üzere toplu taşıma sistemini genişletmek için yatırım yapmaktadır. Ayrıca, bisiklet yolları ve bisiklet paylaşım planları geliştirerek bisiklet kullanmayı teşvik eder.

Enerji verimliliğinin artırılması: Şehir, kamu binalarının, sokak aydınlatmasının ve toplu taşıma araçlarının enerji verimliliğini artırmak için önlemler uygulamaktadır. Aynı zamanda konut ve ticari sektörlerde enerji verimliliğini de teşvik eder.

Yenilenebilir enerjiyi teşvik etmek: Şehir, kamu binalarında ve konut sektöründe güneş ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kullanımını teşvik eder.

Atıkların azaltılması: Şehir, atık üretimini azaltmak ve geri dönüşüm oranlarını artırmak için önlemler uygulamaktadır. Ayrıca kompostlama ve biyogaz üretiminin kullanımını teşvik eder.

İklim değişikliğine uyum sağlama: Şehir, sıcak hava dalgaları, sel ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamaya yönelik önlemler geliştirmektedir. Bu, altyapının ve yeşil alanların dayanıklılığının artırılması ve aşırı hava olayları için erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi gibi önlemleri içerir.

Genel olarak SECAP planı, şehrin sürdürülebilirlik ve iklim eylemine olan bağlılığını yansıtır ve Roma için daha sürdürülebilir ve dayanıklı bir geleceğe ulaşmak için bir yol haritası sunar.

Roma Büyükşehir Belediyesi ayrıca enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, sürdürülebilir hareketlilik ve kentsel dönüşüm gibi konularla ilgili şehirde sürdürülebilir kalkınma projelerini finanse etmek amacıyla Roma Sürdürülebilir Kalkınma Fonu'nu tasarlamıştır. Roma Sürdürülebilir Kalkınma Fonu, şehirdeki sürdürülebilir kalkınma projelerini finanse etmek için özel yatırımı çekmeyi ve kamu ve özel sektör ortaklıklarını teşvik etmeyi amaçlar.

Roma Büyükşehir Belediyesi satın alma politikalarında sürdürülebilir yatırımları teşvik etmeye kararlıdır. Şehrin satın alma politikası, mal ve hizmetlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğinin yanı sıra tedarikçilerin ve üretim süreçlerinin sürdürülebilirliğini değerlendirmek için kriterler içermektedir.

Roma Büyükşehir Belediyesi, sürdürülebilir kalkınma projelerini finanse etmek için yeşil tahvil ihraç etmek üzere bir Yeşil Tahvil Çerçevesi oluşturmuştur. Yeşil Tahvil Çerçevesi, uygun projelerin seçilmesine yönelik kriterlerin yanı sıra tahvil ihracından elde edilen gelirlerin kullanımına ilişkin raporlama ve izleme gerekliliklerini ana hatlarıyla belirtir.

Genel olarak, Roma, şehrin ekonomik, sosyal ve çevresel refahı için sürdürülebilir yatırımın önemini kabul ederek sürdürülebilir kalkınma yatırımlarını teşvik etmek için proaktif bir yaklaşım benimsemektedir.

4

İTALYA İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

4.1. Enerji Verimliliği

2010 yılında, Roma Şehir Meclisi, şehirdeki enerji verimliliğini arttırmaya ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik önlemleri içeren Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı'nı kabul etmiştir. Bu plan, çevresel sürdürülebilirlik ve sorumlu şehir gelişimi konusundaki taahhüdünü ortaya koyarak, Roma'nın gelecekte daha sürdürülebilir bir şehir olma hedefine yönelik önemli bir adımdır.

Planın ana odak noktalarından biri, yapı yenilemelerine yöneliktir; çünkü yapılar enerji tüketiminde önemli paya sahiptir ve emisyonların önemli bir nedenidir. Enerji verimli binaların teşvik edilmesiyle şehir, genel enerji talebini ve çevresel etkiyi azaltmayı hedeflemektedir. Plan, güneş panelleri ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik ederek, Roma'nın geleneksel fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltmayı amaçlamaktadır.

Planın dikkate değer bir yönü, mevcut binaların enerji performansını iyileştirmeye yönelik vurgusudur. Bu yaklaşım, sadece yeni yapılar için yeşil teknolojilerin uygulanmasının önemini değil, aynı zamanda mevcut altyapının enerji verimliliğinin güçlendirilmesini ve optimize edilmesini de göz önünde bulundurmaktadır. Böylece, Roma, emisyonları azaltma çabalarını maksimuma çıkarırken, sürdürülebilir şehir gelişimi konusunda bütüncül bir yaklaşım sergilemektedir.

Binalara odaklanmanın yanı sıra, plan diğer kritik sektörlerle de yayılmaktadır. Roma, toplu taşımanın karbon emisyonlarını azaltmadaki hayati rolünü tanımakta ve bu nedenle plan, sürdürülebilir ulaşım seçeneklerini geliştirmek ve teşvik etmek için kaynaklar tahsis etmektedir. Halkın toplu taşıma kullanımını teşvik ederek ve çevre dostu ulaşım araçlarına yatırım yaparak, şehir, günlük yolculukların çevresel etkisini azaltmayı ve yurttaşları daha yeşil alternatiflere yönlendirmeyi amaçlamaktadır.

Ayrıca, plan atık yönetimine de odaklanmakta ve sorumlu atık bertarafı ve geri dönüşüm uygulamalarının çevresel zararı hafifletme deki önemini kabul etmektedir. Etkili atık yönetimi politikaları sayesinde Roma, çöplük atıklarını en aza indirmeyi ve değerli kaynakların geri kazanımını ve yeniden kullanımını en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde şehrin karbon ayak izini azaltmayı hedeflemektedir.

Bu önlemlere ek olarak, Roma'nın enerji verimli teknolojilerin benimsenmesini teşvik etmek için finansal teşvikler sunması, sürdürülebilirlik için bireysel ve kolektif çabaları destekleme konusundaki kararlılığını göstermektedir. Bu teknolojilerin daha erişilebilir ve ekonomik olarak uygun hale getirilmesi sayesinde, şehir sakinlerini ve işletmeleri, daha yeşil bir geleceğe aktif olarak katılmaya teşvik etmektedir.

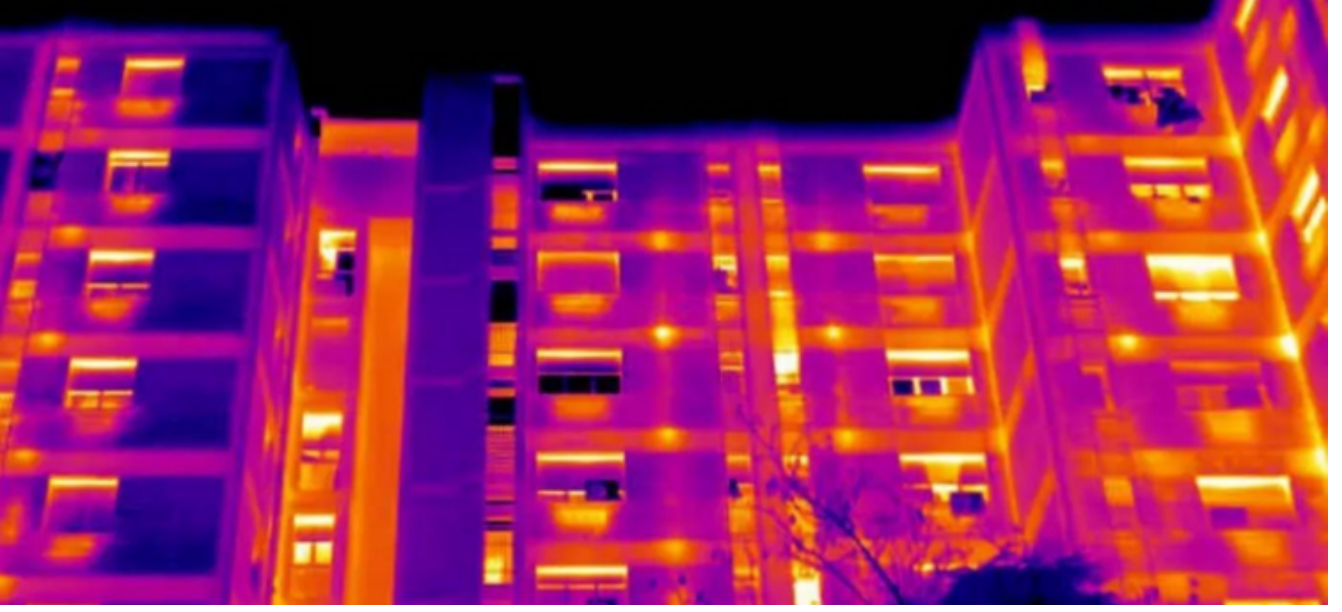
Plan ayrıca, okullar ve hastaneler gibi kamu binalarında enerji tüketimini yönetmeye yönelik proaktif bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır. Enerji koruma ve verimliliği teşvik eden özel politikaların uygulanmasıyla, Roma, kendi idari birimleri içinde sorumlu kaynak kullanımı için örnek teşkil etmektedir. Bu örnek teşkil etme çabası, şehrin toplumun her düzeyinde değişimi harekete geçirme kararlılığını göstermektedir.

Sonuç olarak, Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı, Roma Şehir Meclisi tarafından alınan geniş kapsamlı bir çabadır. Bina yenilemeleri, toplu taşıma, atık yönetimi ve yenilenebilir enerjiye odaklanarak, Roma, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek ve çevresel etkisini azaltmak için bütünlüklü bir strateji sunmaktadır. Bu plan sayesinde, şehir diğer kentsel merkezler için örnek teşkil ederek, daha yeşil ve sürdürülebilir bir gelecek için küresel bir hareketin ilham kaynağı olmaktadır.

Fotoğraf 1 Legambiente ziyaretimiz

Fotoğraf 2 Legambiente'nin yurttaşları yurttaş bilimi yoluyla dahil ettiği binalardaki termal kayıpları izleme çalışması (Legambiente fotoğraf arşivi)

Roma'da ziyaret ettiğimiz sivil toplum örgütlerinden **Legambiente** ve proje ortağımız **Kyoto Club**'ın enerji verimliliği konusunda önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Legambiente, yurttaşları enerji verimliliği konusunda bilgilendirmek ve farkındalık yaratmak için çalışmalar yürütmekte, enerji verimliliğini izlemekte ve raporlar yayınlamaktadır.

Legambiente'nin enerji verimliliği ile ilgili çalışmalarından "**Civic 5.0: A Sınıfında Yaşamak**"¹¹ raporu, özellikle konut inşaatı sektöründe enerji geçişi için atılması gereken adımları vurgulayan önemli bir kaynak olarak hizmet edebilir. Bu rapor, enerji verimli binaların inşa edilmesi ve mevcut binaların enerji performansının iyileştirilmesi gibi konularda rehberlik sağlayabilir. Ayrıca, yeni yeşil teknolojilerin benimsenmesini ve sürdürülebilir yapı standartlarının uygulanmasını teşvik ederek, enerji verimliliği konusunda alınması gereken önlemleri vurgulayabilir.

Sivil toplum örgütlerinin benzer çalışmaları, enerji verimliliği konusunda halkın katılımını artırabilir ve daha sürdürülebilir bir enerji geleceğine ulaşmak için farkındalık yaratarak toplumun desteğini sağlayabilir. Sivil toplum örgütleri, çevresel sorunlara karşı duyarlılık oluşturarak toplumun enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli bir şekilde hareket etmesine katkıda bulunur. Aynı zamanda, yerel yönetimler ve diğer paydaşlarla iş birliği yaparak enerji politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında önemli bir role sahip olabilirler.

11. Rapporto Civico 5.0: Vivere in Classe A

Fotoğraf 3 Maria Ailesi Vakfı çatısı, Doğu Napoli Enerji ve Dayanışma Topluluğu güneş enerjisi panelleri (Legambiente fotoğraf arşivi)

4.2. Enerji Toplulukları

Enerji toplulukları, yenilenebilir enerji projelerine gönüllü olarak katılan ve/veya enerji verimliliği projelerine dahil olan yurttaşların daha kapsayıcı ve demokratik süreçlere katıldığı yeni bir sosyal hareket türüdür. Bu topluluklar, enerji üretimini yenilenebilir kaynaklardan sağlama ve "üretim ve tüketim" sistemini dağıtma gibi farklı kavramları bir araya getirebilir.

Roma'da iyi uygulamalar için ziyaret ettiğimiz iklim değişikliği üzerine çalışan ve bu konuda stratejik raporlar oluşturan ECCO düşünce kuruluşu da bize İtalya'da işçi sınıfının kurduğu bir enerji topluluğu örneği sunmuştur. Napoli El San Giovanni a Teduccio mahallesindeki çalışanların yaşadığı topluluk, Maria Aile Vakfının çatısına 166 güneş panelinden oluşan bir sistem aracılığıyla yoksulluk sınırının altında yaşayan ailelere ücretsiz ve temiz elektrik sağlamak amacıyla "adil enerji" topluluğu kurmuştur.

Bu örnek girişim, sosyal adalet ve çevresel adaleti uyumlu bir şekilde birleştiren önemli bir çalışmadır. Bu girişim sayesinde, yurttaşlar temiz enerji ve enerji topluluklarının işleyişi ve faydaları konusunda değerli bilgiler elde etmektedir.

İtalya'da, enerji toplulukları için yasal çerçeve, yenilenebilir kaynaklardan enerji kullanımının teşvik edilmesine ilişkin 2009/28/EC sayılı Avrupa Direktifini uygulayan 28/2011 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tanımlanmaktadır.

Bu mevzuat, enerji topluluklarını, yenilenebilir kaynaklardan enerji üretimi, yönetimi ve tüketimine gönüllü olarak ve kar amacı gütmeyen katılan gerçek veya tüzel kişiler tarafından oluşturulan kuruluşlar olarak tanımlamaktadır.

2019'da İtalya, enerji toplulukları için yasal çerçeveyi daha da güçlendiren 8/2019 sayılı Yasayı yürürlüğe koymuştur. Bu yasa, enerji topluluklarının oluşturulması için basitleştirilmiş bir prosedür oluşturur, idari yükleri azaltır ve yurttaşların, yerel makamların ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin enerji geçişine katılımını teşvik eder.

Yasa ayrıca, yenilenebilir enerji projelerinin geliştirilmesi için finansmana erişim ve belirli vergi ve harçlardan muafiyet de dahil olmak üzere enerji toplulukları için teşvikler sağlamaktadır. Ayrıca yasa, enerji topluluklarının ulusal bir kaydının oluşturulmasını zorunlu kılar ve enerji topluluklarının ulusal yenilenebilir enerji karışımına katılımı için hedefler belirler.

Genel olarak, İtalya'daki enerji toplulukları için yasal çerçeve, daha sürdürülebilir ve merkezi olmayan bir enerji sistemine geçişte yurttaşların, yerel toplulukların ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin katılımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Enerji toplulukları, yurttaşları, küçük işletmeleri ve yerel makamları kendi enerjilerini üretmeleri, yönetmeleri ve tüketmeleri için yetkilendiren yasal kuruluşlardır. Üretim, dağıtım, tedarik, tüketim ve toplama gibi enerji değer zincirinin çeşitli kısımlarını kapsayabilir.

Enerji toplulukları, iki tür enerji topluluğu arasında ayrım yapan AB Elektrik Direktifi (2019/944) tarafından tanımlanır ve düzenlenir: yenilenebilir enerji toplulukları (REC'ler) ve yurttaş enerji toplulukları (CEC'ler).

İtalya, yakın zamanda 15 Aralık 2021'de yürürlüğe giren 199/2021 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyi kabul ederek AB Elektrik Direktifini ulusal mevzuatına aktarmıştır. Kararname, AB direktifi doğrultusunda REC'leri ve CEC'leri tanımlar, bunların işletilmesi ve elektrik piyasasına katılımına ilişkin kuralları ve bazı genel ilkeleri belirler.

Bununla birlikte, kararname aynı zamanda daha ayrıntılı ve spesifik hükümlerin kabul edilmesini, halen hazırlık veya istişare aşamasında olan müteakip bakanlık kararnamelerine de devretmektedir.

28 Kasım 2021'de Ekolojik Geçiş Bakanlığı, 28 Ocak 2022'ye kadar açık olan enerji toplulukları için bir bakanlık kararnamesi taslağı hakkında bir kamuoyu istişaresi başlatmıştır. Kararname taslağı, aşağıdaki hususlarda daha fazla netlik ve rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır:

- Enerji topluluklarının kurulması ve tescili için kriterler ve prosedürler.
- Enerji topluluklarının ve bunların üyelerinin veya hissedarlarının hakları ve yükümlülükleri.
- Enerji toplulukları tarafından elektrik şebekelerinin bağlantısı, erişimi ve kullanımı için teknik ve ekonomik koşullar.

- Enerji toplulukları tarafından üretilen elektriğin üyeleri veya hissedarları arasında ücretlendirilmesi ve paylaşılmasına yönelik mekanizmalar.
- Enerji topluluklarının gelişmelerini ve enerji geçişine katılımlarını teşvik etmeleri için teşvikler ve destek önlemleri.

Kararname taslağının halkın katılımı sürecinin tamamlanması ve paydaşlardan gelen görüş ve önerilerin dikkate alınmasının ardından kesinleşerek kabul edilmesi bekleniyor. Kararname taslağı ayrıca Enerji, Ağlar ve Çevre Düzenleme Kurumu (ARERA) ve İtalyan Rekabet Kurumu (AGCM) gibi diğer ilgili makamların onayına tabidir.

Avrupa Komisyonu'nun internet sayfasında bulunan bilgi kitleri,¹² enerji topluluklarına dair teknik raporlardan bilimsel çalışmalara, *podcast*'lerden pratik araçlara kadar çeşitli kaynaklar sunmaktadır. Bu kapsamlı kaynaklar enerji topluluklarının prensipleri, uygulamaları ve etkisi hakkında derinlemesine bilgi sağlamaktadır. Bu topluluklar AB ülkelerinde yaygınlaştıkça, ilgili düzenlemelerle desteklenerek sürdürülebilir girişimleri teşvik ediyor ve daha yeşil bir geleceğin şekillenmesinde önemli bir rol oynuyorlar.

4.3 Karbon nötr yaklaşım

Roma'da ziyaret ettiğimiz Roma Şehir Hükümeti İklim Ofisi, şehrin iklim değişikliği ile mücadele ve karbon sıfırlama konusunda attığı önemli adımlar hakkında detaylı bilgi vermiştir. 2019 yılında Roma Şehir Meclisi iklim acil durumu ilan etmiş ve 2050 yılına kadar karbon nötr olmayı taahhüt etmiştir. Bu hedefe ulaşmak için şehir, yenilenebilir enerjiyi teşvik etmek ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik bir dizi taahhüt içeren bir Roma Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (Piano d'Azione per il Clima e l'Energia Sostenibile del Comune di Roma) geliştirmiştir.

Bu plan, sera gazı emisyonlarında %40 azalma hedefiyle 2030 yılına yönelik net bir çerçeve sunuyor. Bu planın ulaşım sektöründen kaynaklanan emisyonları azaltmaya yönelik önlemleri, elektrikli araçların teşviki ve toplu taşımanın iyileştirilmesi gibi çevreci çözümleri içermesi önemlidir. Aynı şekilde, binalardan kaynaklanan emisyonları azaltma amacıyla enerji verimliliğinin artırılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi, şehrin çevresel etkisini azaltmada önemli adımlardır.

Ek olarak, Roma Şehir Meclisi, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek ve emisyonları azaltmak için sertifikalı projelerden karbon kredisi satın alarak şehrin karbon ayak izini dengelemeyi amaçlayan "Roma Karbon Kredileri" projesi gibi çeşitli girişimler başlatmıştır.

Genel olarak, İtalya yenilenebilir enerji ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik ederken binalardan ve ulaşımdan kaynaklanan emisyonları azaltmaya odaklanarak 2050 yılına kadar karbon nötrlüğe ulaşmak için kapsamlı bir yaklaşım benimsemektedir.

¹². Avrupa Komisyonu Enerji Toplulukları Kaynak Havuzu

Ayrıca, karbon nötr hedefine ulaşmak için bu alanda fonlar ayırmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma projelerine, çevre dostu teknolojilere ve karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik araştırma ve geliştirmeye yatırımlar yapmaktadır. Bu çalışmalar, ülkenin karbon nötrlüğüne doğru ilerlemesine yardımcı oluyor ve örnek bir model oluşturuyor.

Fotoğraf 4 AzzeroCO2 temsilcilerinden yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi alıyoruz

Ziyaret ettiğimiz diğer bir kurum olan AzzeroCO2, Legambiente ve Kyoto Club tarafından kurulan bir girişim olup sürdürülebilirlik alanında danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.

AzzeroCO2, belediyelerle iş birliği yaparak sürdürülebilirlik değerlendirmeleri gerçekleştirmekte ve belediye çalışanlarına sürdürülebilirlik eğitimleri vermektedir. Bu sayede belediyelerin sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli ve etkin adımlar atması hedeflenmektedir. Aynı zamanda danışmanlık hizmetleri aracılığıyla etki değerlendirmeleri yapılarak karbon sıfırlama çabaları teşvik edilmektedir.

Henüz karbon sıfırlama ile ilgili yasal düzenlemelerin olmamasına rağmen, AzzeroCO2 sıfırlama faaliyetlerine öncülük etmektedir. Özellikle ağaç dikme gibi sıfırlama faaliyetlerine odaklanmakta ve emisyonları haritalayarak sıfırlama çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

AzzeroCO2 aynı zamanda müşterilerine Life Cycle Assessment (LCA - Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi), Environmental Footprint (Çevresel Ayak İzi), DEF EU Label (AB sürdürülebilir gıda ürünleri), PEF Label (Ürün Çevresel Ayak İzi Etiket), Green Marketing (Yeşil Pazarlama) gibi ekolojik etiketlerin kriterlerini sağlamak konusunda danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Bu ekolojik etiketler, çevresel etkiyi azaltmaya yönelik ürün ve hizmetlerin tanımlanmasına ve tüketici bilincini artırmaya yardımcı olmaktadır.

AzzeroCO2'nin bu çeşitli danışmanlık hizmetleri ve sıfırlama çalışmaları, sürdürülebilirlik konusunda farkındalığın artırılmasına ve karbon nötr bir geleceğe doğru ilerlenmesine katkı sağlamaktadır.

Bu tür yenilikçi ve etkili girişimler, yerel yönetimler ve kurumlar için de önemli bir örnek teşkil edebilir ve sürdürülebilirlik çabalarına destek olabilir.

4.4. Sürdürülebilir Tarım

Roma'daki WWF İtalya temsilciliğini ziyaretimiz sırasında, sürdürülebilir tarım odaklı Food 4 Future kampanyasına tanıklık etme şansı bulduk. Bu ziyaret aynı zamanda Roma'nın bu önemli konudaki ilerici politikalarını keşfetme fırsatı sundu.

Fotoğraf 5 WWF İtalya'nın yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgi alıyoruz

Roma, uzun bir tarım geçmişine sahiptir ve zeytinyağı ve şarap gibi geleneksel gıda ürünleri ile tanınır. Son yıllarda şehir, sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik etmek ve yerel çiftçileri desteklemek için çalışmaktadır.

Kentin başlattığı girişimlerden biri, doğrudan pazarlama yoluyla yerel ve bölgesel tarım ürünlerinin satışını teşvik eden Campagna Amica programıdır. Campagna Amica programı, doğrudan pazarlama yoluyla yerel ve bölgesel tarım ürünlerinin satışını teşvik ederek üretici ve tüketici arasındaki mesafeyi azaltmayı ve yerel ürünlerin tüketimini artırmayı hedeflemektedir. Bu sayede, tüketilen gıdaların menşei ve kalitesi daha iyi takip edilebilir ve yerel çiftçiler desteklenerek sürdürülebilir tarım uygulamaları teşvik edilir.

Yerel tarımı teşvik etmenin yanı sıra, Roma ayrıca sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik etmek için çeşitli girişimler başlatmıştır. Örneğin, şehir, tarım arazilerini gübrelemek için kullanılan kompost üretmek için bir organik atık geri dönüşüm programı uygulamıştır. Şehir ayrıca böcek ilacı kullanımını azaltmak ve organik tarım uygulamalarını teşvik etmek için önlemler almıştır.

Roma ayrıca topluluk bahçeleri, çatı bahçeleri ve kentsel çiftlikler gibi bir dizi kentsel tarım projesi oluşturmuştur. Bu tür projeler, şehirdeki sakinlerin doğal kaynakları daha verimli kullanmalarına ve sürdürülebilir bir gıda üretimi modeline katkıda bulunmalarına olanak tanır.

Genel olarak, Roma, sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik etmek, yerel çiftçileri desteklemek ve yerel ve mevsimlik ürünlerin tüketimini teşvik etmek için kapsamlı bir yaklaşım benimsemektedir.

Kentin girişimleri, tarımın çevresel etkisini azaltmayı ve kentte sürdürülebilir gıda üretimini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Roma'nın bu alandaki çabaları, diğer şehirler ve bölgeler için de ilham kaynağı olabilir.

Fotoğraf 6 WWF İtalya Food 4 Future kampanya görseli (WWF fotoğraf arşivi)

WWF İtalya'nın **Food 4 Future** kampanyasının temel hedefi, insanların sofralarında yaptıkları seçimlerin doğa ve insan sağlığı üzerindeki etkilerini anlamalarını sağlamaktır. Bu kampanya, doğa ve insan sağlığı arasındaki derin bağlantıyı vurgulayarak, beslenme tercihleri ile mevcut ekolojik kriz arasında farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu bağlantı, insanların besin kaynaklarına olan talebi ve bu talebin çevresel etkileri arasındaki ilişkiyi içermektedir. Gıda üretimi, tarım uygulamaları ve tüketim alışkanlıkları, doğal kaynakları tüketme ve sera gazı emisyonları gibi önemli etkiler doğurabilmektedir.

Food 4 Future kampanyası, insanları bilinçlendirerek, daha sürdürülebilir ve sağlıklı bir gıda sistemine katkıda bulunma fırsatı sunmaktadır. Bireylerin günlük beslenme tercihlerinde daha fazla dikkat göstermeleri ve çevreye duyarlılık göstererek doğal kaynakların korunmasına destek vermeleri, gelecek nesiller için daha yaşanabilir bir dünya yaratmada önemli bir adım olacaktır.

4.5. Gıda kooperatifleri

Roma'daki gıda kooperatifleri, sürdürülebilir gıda üretimini teşvik etmeyi, yerel çiftçileri desteklemeyi ve bölge sakinleri için uygun fiyatlı ve sağlıklı gıda seçenekleri sunmayı amaçlayan topluluk temelli girişimlerdir.

Bu kooperatifler genellikle doğrudan yerel çiftçilerden ve üreticilerden yiyecek satın almak için bir araya gelen dernekler veya birey grupları olarak örgütlenir.

Roma'daki gıda kooperatiflerine bir örnek, 2014 yılında kurulan ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak faaliyet gösteren Cooperativa Janas'tır. Kooperatif, doğrudan yerel çiftçilerden ve üreticilerden gıda satın alır ve kooperatif üyelerine uygun fiyatlarla satar. Üyeler, kooperatifin bir parçası olmak ve taze, yerel ve organik ürünlere erişim sağlamak için yıllık bir ücret öderler.

Roma'daki bir başka gıda kooperatifi örneği, 2013 yılında kurulan ve Garbatella semtinde bulunan Cooperativa Agricola Giuseppe Garibaldi'dir. Kooperatif, yiyecekleri doğrudan yerel çiftçilerden ve üreticilerden satın alır ve bunu topluluk destekli bir tarım (CSA) programı aracılığıyla satar. CSA programının üyeleri, haftalık taze, yerel ve organik ürünlerden pay almak için bir ücret öderler.

Bu örneklere ek olarak, Roma'da sürdürülebilir gıda üretimini teşvik etmeyi ve yerel çiftçileri desteklemeyi amaçlayan birçok gıda kooperatifi ve topluluk temelli girişim bulunmaktadır. Bu girişimler, geleneksel gıda sistemine bir alternatif sunar ve şehirde daha sürdürülebilir ve eşitlikçi bir gıda sistemini destekler.

İtalya'nın Bologna şehrine gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyaretinde de Camilla gıda kooperatifini ziyaret etme imkanımız oldu. Camilla gıda kooperatifi, sürdürülebilir ve sosyal sorumluluk sahibi bir iş modeli olarak öne çıkmaktadır.

Fotoğraf 7 Camilla Gıda Kooperatifi ziyaretimiz

Geleneksel işletmelerden farklı olarak kendini yöneten bir kooperatif olarak faaliyet göstermektedir. Müşteriler, aynı zamanda kooperatifin sahipleri ve çalışanlarıdır ve aylık bazda kooperatifi yönetmek için sırayla görev alırlar.

Camilla'nın temel prensiplerinden biri, ürün seçimlerinde şeffaflığı ve sürdürülebilirliği teşvik etmektir. Kooperatif üyeleri, sundukları ürünlerin çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kriterlerini aktif olarak değerlendirirler.

Ürünlerin kaynak temini, üretim yöntemleri ve çevre ile topluluklar üzerindeki etkilerini dikkate alarak sürdürülebilirlik taahhütlerine uygunluğunu değerlendirirler.

Doğa ile insan emeği arasındaki ilişkinin görünür kılınması Camilla için büyük önem taşır. Çiftçilerin çabalarını değerlendirmek ve gıda ve diğer ürünleri sürdürülebilir şekilde üretmelerinin önemini vurgulamak, tüketiciler ile üreticiler arasında güçlü bir bağ kurulmasına yardımcı olur.

Adil fiyatlandırma ve çalışma koşullarını desteklemek, Camilla'nın diğer önemli prensiplerindedir. Kooperatif, ürünlerini köylü, organik ve biyodinamik tarım yöntemlerinden temin ederek etik muamele ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunur.

Camilla gıda kooperatifi sürdürülebilirlik ve sosyal sorumluluk alanında bütünsel bir yaklaşım sergiler. Kooperatif yapısı sayesinde üyelerini sürdürülebilir seçimleri teşvik eder ve çevresel ve sosyal standartlara uygun ürünler seçerek topluma ve çevreye olumlu katkı sağlar.

Camilla'nın iş modeli, diğer işletmelere ilham veren bir örnektir, çünkü topluluk ve paylaşılan sorumluluk duygusunu güçlendirirken, sürdürülebilir tüketimi teşvik eder.

Camilla gıda kooperatifi, çalışma ziyaretimiz sırasında bize, belediyeden doğrudan destek almadıklarını belirtti, ancak belediye desteğinin önemini vurguladı. Kooperatif, kendini yöneten bir iş modeli benimsediği için yerel yönetimden doğrudan finansal destek almıyor. Ancak, yerel yönetim desteğinin, sürdürülebilir tarım ve sosyal sorumluluk gibi hedeflerine ulaşmak için önemli olduğunu ifade ettiler.

4.6. Katılım

Roma, devlet kurumları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum ve uluslararası kuruluşlar dahil olmak üzere sürdürülebilir kalkınma yatırımlarına dahil olan bir dizi paydaşa sahiptir. Şehir, sürdürülebilir kalkınma yatırımlarına, bu paydaşların sürdürülebilir kalkınma projelerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine dahil edilmesini içeren katılımcı bir yaklaşım benimsemiştir.

Roma'daki sürdürülebilir kalkınma yatırımlarına yönelik katılımcı bir yaklaşımın bir örneği, devlet kurumları, ulaşım operatörleri, sivil toplum grupları ve yurttaşlar dahil olmak üzere bir dizi paydaş ile iş birliği içinde geliştirilen Roma Sürdürülebilir Hareketlilik Planı'dır (PUMS). PUMS, şehirde sürdürülebilir ulaşımı teşvik etmeyi ve sera gazı emisyonlarını azaltmayı hedeflemektedir.

Paydaşları sürdürülebilir kalkınma planlarının ve politikalarının geliştirilmesine dahil etmenin yanı sıra, Roma, şehre sürdürülebilir yatırım çekmek için özel sektör kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla birlikte çalışmaktadır. Örneğin, şehir, sürdürülebilir kalkınma yatırımlarını teşvik etmek için Avrupa Yatırım Bankası ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı gibi kuruluşlarla ortaklıklar kurmuştur.

Genel olarak, Roma, sürdürülebilir kalkınma projelerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine çeşitli paydaşları dahil ederek sürdürülebilir kalkınma yatırımlarına katılımcı bir yaklaşım benimsemektedir. Katılımcı yaklaşım, paydaşların görüşlerini, ihtiyaçlarını ve önceliklerini dikkate alarak sürdürülebilir kalkınma projelerinin tasarlanması ve değerlendirilmesine olanak tanır.

Bu sayede, projeler şehir sakinlerinin ihtiyaçlarına daha iyi uyum sağlayabilir ve toplumun geniş bir kesiminin katılımıyla daha başarılı sonuçlar elde edilebilir.

Roma'nın bu katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımı, diğer şehirler ve bölgeler için de örnek teşkil eder ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için toplumun farklı aktörlerinin birlikte çalışmasının önemini vurgular. Bu şekilde, sürdürülebilirlik ve çevresel koruma alanlarında daha etkili ve etkileyici çözümler bulmak mümkün olabilir.

Fotoğraf 8 Fondazione Innovazione Urbana Vakfı ziyaretimiz

İtalya'da katılım konusunda iyi örnekleri incelemek amacıyla Bologna'da yerel yönetim, üniversiteler, firmalar, üçüncü sektör ve yurttaşlar arasındaki ilişkileri geliştirme hedefi için kurulmuş FIU'yu (Fondazione Innovazione Urbana) ziyaret ettik.

FIU, çeşitli paydaşları içeren işbirlikçi yaklaşımlar aracılığıyla kentsel yenilikçilik ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeye odaklanan bir vakıftır. Vakıf, yerel ortaklıkları desteklemek, sivil katılım deneyimleri sağlamak ve küresel zorluklara cevap veren kamu politikalarının oluşturulmasını desteklemek için hem ulusal hem de uluslararası düzeyde faaliyet gösterir.

FIU'nun çalışmaları, sivil hayal gücü ve araştırma tasarımına vurgu yapan bir yöntemdir. Vakıf, yurttaş katılımını teşvik etmeyi, işbirlikçi çalışmayı desteklemeyi ve karar alma süreçlerine çeşitli yerel paydaşları dahil etmeyi amaçlayan projeler için metodolojiler tasarlar ve araçlar geliştirir.

FIU tarafından başlatılan önemli projelerden biri "Bologna İklim Yurttaş Meclisi"dir. Bu proje, Avrupa Komisyonu'nun "İyi Yönetişim için Halk Katılımı" fonu tarafından desteklenmekte olup yurttaş katılımı için bir pilot proje olarak hizmet verir. Bu girişim aracılığıyla Bologna Belediye Meclisi iklim korumasını programatik bir hedef olarak benimser.

FIU, bu proje ile, Bologna Belediyesi ile birlikte Emilia-Romagna Bölgesi'nin desteğiyle, aynı adlı bölgesel yasa tarafından sağlanan katılım çağrısı sonucunda yurttaş meclisi oluşturarak iklim koruma ve adil ekolojik geçiş için politikalar ve stratejiler üretiyor. Farklı bölgelerde belediye hizmetlerinden yararlanan yurttaşlar rastgele seçilerek yurttaş meclisine davet ediliyor. Kabul eden yurttaşlara eğitimler verilerek ortak, şeffaf, katılımcı ve demokratik politikalar ve stratejiler üretiliyor. Böylece iklim koruma ve adil ekolojik bölgesel politikalar hazırlanmasını sağlıyorlar. Detaylı bilgiye "Emilia-Romagna Bölgesi için Yurttaş Katılımı Başucu Kitabı"¹⁴ndan ulaşılabilir.

---

¹⁴ [Emilia Romagna Citizen Participation Playbook](#)

5

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, iklim değişikliğine uyum ve sürdürülebilir kalkınma alanında çeşitli yatırımlar ve politikalar yürütmektedir. Bu yatırımlar ve politikalar, çevresel sürdürülebilirlik, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji kaynakları, yeşil ekonomi ve karbon emisyonlarının azaltılması gibi alanlara odaklanmaktadır.

Ancak, Türkiye'de yatırımların finansmanı, teknoloji transferi, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi gibi konular önemli sorunlar arasındadır. Ayrıca, ulusal düzeyde iklim değişikliğiyle mücadele için daha kapsamlı ve entegre bir politika çerçevesi oluşturmak gerekmektedir.

Bu nedenle, Türkiye'nin iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanında daha fazla çalışma yapması ve çeşitli paydaşlarla iş birliği içinde daha güçlü politika ve uygulamalar geliştirmesi önemlidir. AB gibi uluslararası kuruluşlardan ve diğer ortaklıkta bulunan ülkelerden destek alarak, Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma konusunda daha ileri bir aşamaya ilerlemesi mümkündür.

Türkiye, AB'ye aday bir ülke olarak, üyelik kriterlerini ve politikalarını benimsemek için bir dizi yasal, idari ve ekonomik reform gerçekleştirmektedir. Bu reformlar, Türkiye'nin mevcut yasalarını ve kurumlarını AB'nin politika ve standartlarına uygun hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Bu uyum sürecinde, özellikle küresel ölçekte Paris Anlaşması ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalara taraf olması ve iklim değişikliğiyle mücadelede ortak hedefler doğrultusundaki çalışmalarında AB'nin iklim değişikliğiyle mücadele politikaları ve hedefleri Türkiye için önemli bir referans kaynağıdır ve Türkiye, bu politikaları ve hedefleri kendi ulusal politika ve eylem planlarına entegre etmeye çalışmaktadır.

Ancak, Türkiye'nin enerji üretimi ve tüketimi büyük oranda fosil yakıtlara dayandığı için bu alanlarda yapılan reformların daha kapsamlı ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin iklim değişikliği politikalarını ve eylem planlarını güncellemesi ve daha sürdürülebilir uygulamalara odaklanması önemlidir. Aynı zamanda, teknik ve finansal destek sağlayan uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak iklim değişikliğiyle mücadele konusunda kapasitesini artırmalıdır. Bu şekilde Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadelede daha ileri bir aşamaya ilerleyebilir ve AB politikalarına daha uyumlu hale gelebilir.

ÖNERİLER

Roma ve Bologna ziyaretlerinde, İtalya'nın sürdürülebilirlik alanında ilerlemesini gözlemlemekten büyük bir ilham aldık. Ülkede sivil toplum örgütleri, özel sektör, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında güçlü bir iş birliği olduğunu gördük. Bu iş birliği, sürdürülebilirlik, iklim değişikliğine uyum, dirençlilik ve enerji verimliliği gibi önemli konularda yerel ve bölgesel kapsamlı stratejilerin ve politikaların geliştirilmesine olanak sağlıyor.

Başta Roma olmak üzere İtalya'ya gerçekleştirilen çalışma ziyaretinde gözlemlediğimiz iyi örneklerden Türkiye'de uygulanabilecekler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

6.1. Sivil Toplum Örgütleri ve Diğer Paydaşlar ile İş Birliği

Türkiye'de sivil toplum örgütleri, özel sektör, üniversiteler ve yerel yönetimler arasında iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma için iş birliği teşvik edilmelidir. Bu şekilde farklı paydaşlar bir araya gelerek ortak stratejiler belirleyebilir ve projeler yürütebilir.

Sivil toplum örgütleri, politika yapımcıları ve karar alıcıları iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konusunda daha bilinçli ve etkili adımlar atmaya teşvik edebilir, ilgili politikaların oluşturulmasında etkili rol oynayabilirler. Aynı zamanda, yerel düzeyde iklim dostu projelerin teşvik edilmesine ve küçük ölçekli sürdürülebilirlik inisiyatiflerinin başlatılmasına yardımcı olabilirler.

Özel sektör, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanında önemli bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilirlik odaklı iş stratejileri ve uygulamaları benimseyerek çevre ve toplum için pozitif etkiler yaratabilirler. Yenilenebilir enerji kullanımı, enerji ve su tasarrufu, atık yönetimi gibi sürdürülebilirlik ilkelerini iş modellerine entegre ederek çevresel etkileri azaltabilirler. Aynı zamanda, ürün ve hizmetlerinin çevresel etkilerini ölçümleyerek şeffaf bir şekilde paylaşarak tüketicilere de katkılarını anlatabilirler.

Üniversiteler, iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanında yapılan araştırmalarla yeni teknolojilerin geliştirilmesine ve sürdürülebilir çözümlerin keşfedilmesine katkıda bulunabilirler. Öğrencilere ve akademisyenlere çevre bilinci aşılayarak gelecek nesillerin çevreye duyarlı liderler olmalarına destek olabilirler. Aynı zamanda, sivil toplum örgütleri, özel sektör ve yerel yönetimlerle işbirliği içinde proje ve çalışmalar yürüterek uygulamalı ve çözüm odaklı araştırmalar yapabilirler.

Çok paydaşlı yaklaşıma örnek olarak Bologna'da ziyaret ettiğimiz Centro Antartide gibi benzer yapılar incelenebilir. Centro Antartide, Bologna'da çevresel sürdürülebilirlik alanında faaliyet gösteren gençlerin öncülük ettiği önemli bir sivil toplum örgütüdür.

Bologna Belediyesi ve Üniversitesi gibi yerel kurumlarla birlikte çalışarak, bilimsel araştırma ve sosyal inovasyonu bir araya getirerek çevresel farkındalığı artırmak ve sürdürülebilir kalkınma için çözümler üretmek için önemli bir rol üstlenir.

6.2. Ağlar ve Platformlar

İklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma için kurulan ağlar ve platformlar, farklı paydaşları bir araya getirerek bilgi ve deneyim paylaşımını artırır. Bu gibi ağlar ve platformlar, Türkiye'de iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanında daha kapsamlı ve koordineli bir yaklaşımın benimsenmesine ve daha etkili sonuçların elde edilmesine yardımcı olabilir. Yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, işletmeler, üniversiteler ve diğer tüm paydaşlar birlikte çalışarak Türkiye'nin sürdürülebilir geleceğine katkı sağlayabilirler.

Roma'da ziyaret ettiğimiz ASVİS (İtalyan Sürdürülebilir Kalkınma Birliği) benzeri yapılar kurulabilir ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini takip etmeye teşvik edilebilir. ASVİS (Alleanza Italiana per lo Sviluppo Sostenibile), İtalyan toplumunu, ekonomik paydaşları ve kurumları 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündeminin önemi konusunda bilinçlendirmek ve onları Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini (SDG'ler) gerçekleştirmek için kurulmuştur. 270'ten fazla dernek, işletme, sendika, vakıf ve ağı bünyesinde barındıran İtalya'nın en büyük ağıdır. Ağa üye kuruluşlar ve bilim insanlarının katkılarıyla, SDG'ler hakkında araştırma ve raporlar hazırlayarak yerel yönetimlere danışmanlık destekleri verirler.

Fotoğraf 9 Emilia-Romagna Bölgesel Parlamentosu ziyaretimiz

6.3. Yerel ve Bölgesel Stratejiler

Roma ve Bologna gibi şehirlerde yapılan yerel ve bölgesel düzeydeki iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma stratejileri, Türkiye'deki şehirlerde de uygulanabilir. Her şehrin kendi ihtiyaçlarına uygun planlar oluşturması, daha etkili ve hızlı sonuçlar elde edilmesini sağlar.

Başarılı bir örnek için İtalya'da ziyaret ettiğimiz Emilia-Romagna Bölgesel Parlamentosu yerel yönetimler, sendikalar, işletmeler, okullar, üniversiteler, çevre dernekleri, üçüncü sektör ve gönüllü sektör, meslek grupları, ticaret odaları ve bankalarla birlikte imzaladığı İş ve İklim Anlaşması incelenebilir.

Emilia-Romagna Bölgesi, İtalya'da bulunan bir bölgedir ve çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik alanlarında ilerlemeyi teşvik etmek için önemli adımlar atmaktadır. Bu amaçla, Emilia-Romagna Bölgesel Parlamentosu, yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, işletmeler, ticaret odaları ve diğer paydaşlarla birlikte imzalanan "İş ve İklim Anlaşması"nı başlatmıştır.

İş ve İklim Anlaşması, bölgedeki farklı paydaşların iş birliği içinde hareket etmelerini ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için ortak stratejiler belirlemelerini amaçlayan bir inisiyatiftir. Bu anlaşma, 2035 yılına kadar %100 yenilenebilir enerjiye geçiş ve 2050 yılına kadar tamamen karbonsuzlaşma hedeflerini içermektedir. Böylece, Emilia-Romagna'nın çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğe dayalı olarak yeniden canlandırılması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Anlaşmaya katılan taraflar, yerel düzeyde iş birliğini artırmak ve iklim değişikliğiyle mücadelede etkili adımlar atmaya odaklanmaktadır. Ayrıca, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için yenilikçi projeler ve çözümler geliştirmek amacıyla bilimsel araştırma ve sosyal inovasyonu bir araya getirme konusunda iş birliği yapmaktadırlar.

Anlaşma, çeşitli sektörlerin katılımını içermektedir. Bu sayede, işletmelerin ve yerel kurumların, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen uygulamaları benimsemeleri ve çeşitli alanlarda çevre dostu projeleri hayata geçirmeleri teşvik edilmektedir. Aynı zamanda, bilimsel kurumlar ve üniversitelerin araştırma ve eğitim faaliyetlerine dayalı olarak sürdürülebilirlik hedeflerini desteklemesi de önemli bir rol oynamaktadır.

İş ve İklim Anlaşması, yerel yönetimlerin liderlik rolü üstlenerek, bölgenin iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik alanında önemli bir örnek teşkil etmesini sağlamaktadır. Ayrıca, bu anlaşma, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek için tüm paydaşların iş birliği içinde çalışmasının önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, Emilia-Romagna Bölgesi'nin "İş ve İklim Anlaşması", yerel düzeyde sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği konusunda güçlü bir iş birliği ve liderlik örneğini temsil etmektedir. Bu tür çok paydaşlı yaklaşımlar, diğer bölgeler ve ülkeler için ilham kaynağı olabilir ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

15. [Patto per il Lavoro e per il Clima](#)

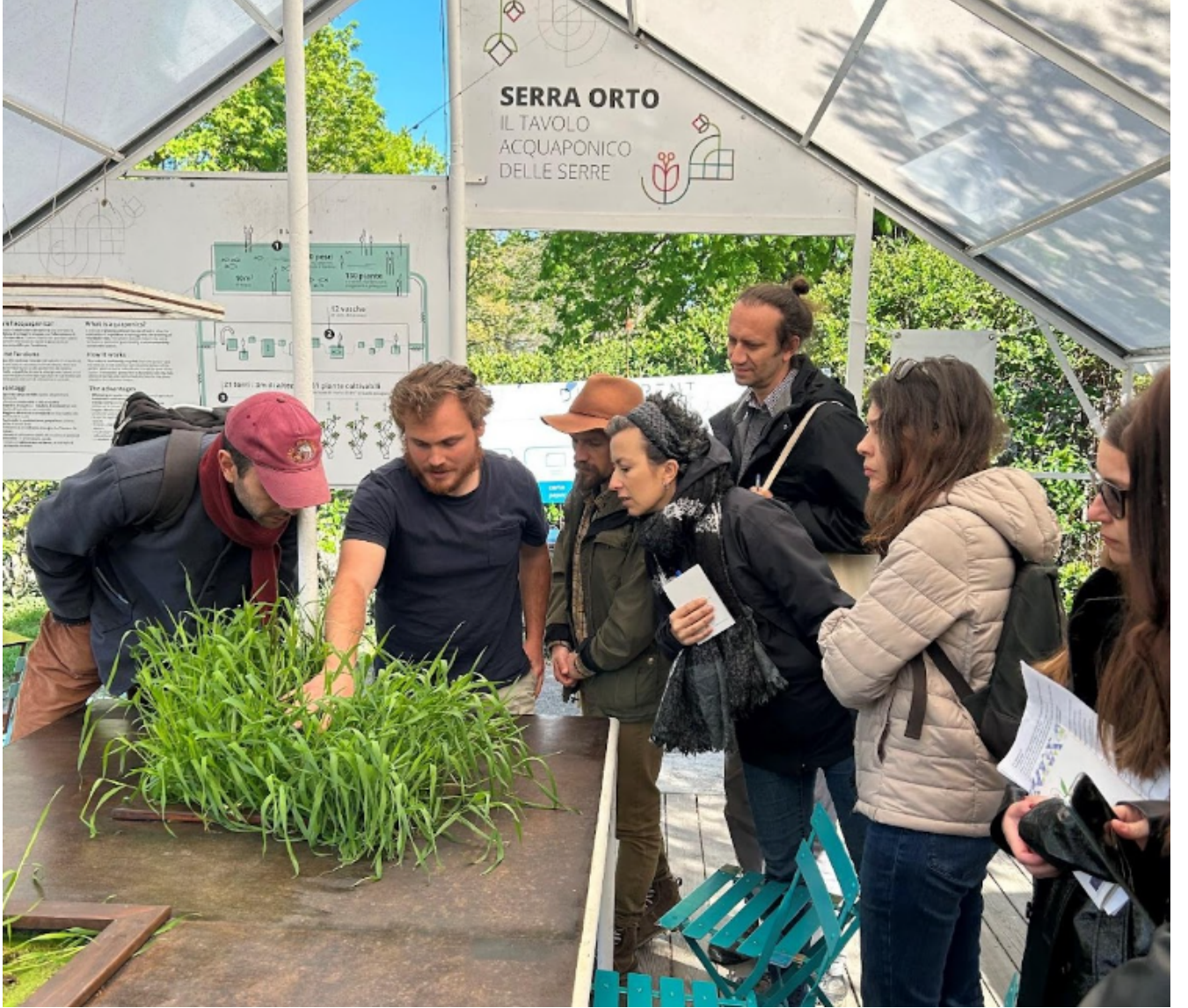

6.4. Demokratik Yönetişim

Yurttaşların katılımının teşvik edildiği demokratik yönetim süreçleri, Türkiye'de iklim değişikliği ve sürdürülebilir kalkınma alanında daha kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlar. Halkın aktif katılımıyla oluşturulan strateji ve politikalar, daha etkili ve toplumsal olarak kabul gören çözümlerin hayata geçirilmesine yardımcı olur.

Bologna Belediyesi'nin "iklim için Yurttaşlar Meclisi"¹⁶, belediye seçim listelerinde kayıtlı olan farklı kesimlerden kişiler arasında tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen katılımcılardan oluşmaktadır. Bu katılımcılar arasında cinsiyet, yaş ve yerleşim yeri gibi çeşitli demografik faktörlere göre temsiliyet sağlanır.

Meclis, 80 yerel sakin, şehir dışından gelen öğrenciler ve şehirdeki toplu taşıma abonelerinden oluşur. Bu sayede farklı yaş grupları ve yerel halkın yanı sıra şehirdeki öğrenci ve toplu taşıma kullanıcıları gibi diğer grupların da görüşleri mecliste temsil edilir.

Fotoğraf 10 Bologna'da Kilowatt girişimini ziyaretimiz

16. [Il Consiglio dei cittadini pe ril clima](#)

Fotoğraf 11 Bologna'da DumBo girişimini ziyaretimiz

Bu örnekleme yöntemi, demokratik katılımı artırır ve halkın çeşitli kesimlerinin iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik konularındaki fikirlerinin dikkate alınmasını sağlar. Böylece, toplumun farklı katmanlarından gelen insanların iklim politikalarının oluşturulmasına ve uygulanmasına katkıda bulunmasına olanak tanır.

Türkiye'deki yerel yönetimler, Bologna Belediyesi'nin "İklim için Yurttaşlar Meclisi" örneğinden ilham alarak benzer katılımcı, çeşitlilik odaklı ve demokratik süreçler kurabilirler.

6.5. Sürdürülebilir Kalkınma Yatırımları

Sürdürülebilir kalkınma yatırımları, Türkiye için önemli bir öncelik olmalıdır. Yeşil enerji, enerji verimliliği ve yenilenebilir kaynakların kullanımı gibi alanlarda yapılan yatırımlar, hem çevresel etkileri azaltmaya hem de ekonomiye katkı sağlamaya yönelik çözümler sunar.

Bologna'daki Kilowatt ve DumBo gibi yerel yönetimlerin desteklediği sürdürülebilir kalkınma işbirlikleri, Türkiye'deki yerel yönetimlere örnek teşkil edebilir.

Bu tür işbirlikleri, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklık kurarak atıl durumdaki alanların dönüştürülmesine ve sürdürülebilir projelere ev sahipliği yapmasına yardımcı olur.

Kilowatt, farklı uzmanların bir araya geldiği bir kooperatif modeliyle sosyal inovasyon, döngüsel ekonomi ve kentsel yenileme alanlarında çalışmalar yapar. Belediyeye ait atıl bir alanı dönüştürerek, kültürel etkinliklere, girişimlere ve yenilikçi fikirlere olanak sağlar.

Kreş, serbest çalışanlar için ortak çalışma alanı, atölye alanları, etkinlik alanları, restoran, yeşil alanlar ve permakültür tekniklerinin denendiği yükseltme ve dikey bahçeler gibi sürdürülebilirlik odaklı faaliyetleri barındırır.

DumBo, ise eski tren istasyonu yük sahasında, dernekler, özel sektör ve yurttaşların iş birliğiyle kültür, sanat, müzik, spor gibi sosyal aktiviteler için mekanlar sağlayan bir yapıdır.

Sosyal girişimlere ve derneklere ofis ve atölye alanları sunar ve şehir için büyük konser mekanı, restoran, spor salonu gibi alanlar içerir. Bu tür yapılar, sosyal bütünleşmeyi, eğlenceyi, kültürü, deneyimi ve sürdürülebilirliği destekleyerek şehirlerin ihtiyaçlarına cevap verir ve toplumun çeşitli kesimlerinin katılımını sağlar.

Türkiye'deki yerel yönetimler benzer işbirlikleri ve yapılar oluşturarak sürdürülebilir kalkınma alanında önemli adımlar atabilir. Yerel yönetimler, atıl durumda olan alanları dönüştürerek sosyal etki yaratan projelere destek verebilir ve sivil toplum örgütleri, özel sektör ve yerel halkın katılımını teşvik ederek daha kapsayıcı ve etkili çözümler üretebilirler.

Bu tür inovatif yaklaşımlar, Türkiye'de sürdürülebilir kalkınmanın yaygınlaşmasına ve iklim değişikliğiyle mücadelede daha etkili bir rol oynamasına yardımcı olacaktır.

6.6. Sürdürülebilir Tarım

Roma'nın Campagna Amica programı gibi doğrudan pazarlama yöntemleri, yerel tarım ürünlerinin tüketimini artırmak ve üretici ile tüketici arasındaki mesafeyi azaltmak için etkili bir yol olmuştur. Türkiye'deki yerel yönetimler, bu tür programlar oluşturarak yerel çiftçilerin ürünlerini doğrudan tüketiciye ulaştırmalarını sağlayabilir ve yerel ekonomiyi destekleyebilir.

Roma'nın kentsel tarım projeleri, şehirde yaşayan sakinlerin doğal kaynakları daha verimli kullanmalarına ve sürdürülebilir gıda üretimine katkıda bulunmalarına olanak sağlamıştır. Türkiye'deki yerel yönetimler, topluluk bahçeleri ve çatı bahçeleri gibi projeleri teşvik ederek kentsel alanlarda tarımı destekleyebilir ve sakinlerin katılımını sağlayabilir.

Roma'nın organik atık geri dönüşüm programı ve kompost üretimi, tarım arazilerinin gübrelenmesinde sürdürülebilir bir yaklaşım sağlamıştır. Türkiye'deki yerel yönetimler, organik atık geri dönüşümünü teşvik ederek tarımsal verimliliği artırabilir ve çiftçilere ekonomik olarak fayda sağlayabilir.

Roma'da çiftçilere ve yerel halka yönelik sürdürülebilir tarım eğitimleri düzenlenmiştir. Türkiye'deki yerel yönetimler, tarımsal sürdürülebilirlik ve çevre dostu uygulamalar konusunda eğitim programları düzenleyerek çiftçilere ve topluma bilinç kazandırabilir. Roma'da verimli su ve toprak yönetimi, tarımsal üretimde çevre dostu bir yaklaşımın benimsenmesine yardımcı olmuştur. Türkiye'deki yerel yönetimler, çiftçilere su tasarruflu sulama teknikleri ve organik toprak bakımı gibi yöntemler hakkında eğitimler düzenleyerek sürdürülebilir tarım uygulamalarını destekleyebilir.

Roma'da polinatörleri korumak için tedbirler alınmıştır. Türkiye'deki yerel yönetimler, polinatörleri korumak için çeşitli tedbirler alarak tarımsal üretimi artırabilir ve doğal dengenin korunmasına katkıda bulunabilir. Kaynak için AB'nin altında kurulmuş Polinatörler Girişiminin Polinatör Dostu Şehirler için Rehberi incelenebilir.¹⁷

6.7. Gıda Kooperatifleri

Gıda Kooperatifleri, yerel ölçekte sürdürülebilir tarım ve üretimi destekleyerek, gıda sisteminin daha çevre dostu ve iklim dostu hale gelmesine katkı sağlar. Bu tür inisiyatifler, toplumun farklı kesimlerinin iş birliği yaparak iklim değişikliğiyle mücadelede daha etkili sonuçlar elde etmesine yardımcı olur.

Türkiye'de Büyükşehir Belediye Kanunu ile birlikte büyükşehirlerin görev ve sorumluluk alanları il sınırları içindeki kırsal alanları da içine alacak şekilde genişlemiştir. Büyükşehir ve ilçe belediyelerine tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyette bulunmaları görevini yüklemiştir. Bu sayede üretici-tüketici iş birliğine dayalı gıda kooperatiflerinin sayısı yerel yönetimlerin desteklemesi ile artmaya başlamıştır. Başarılı örneklerin irdelenmesi ve yaygınlaşması için ICA Kooperatif Politikası ve Stratejisi Danışmanı Prof. Hüseyin Polat'ın belediyeler ve kooperatifler ile ilgili yazısını inceleyebilirsiniz.¹⁸

Yerel yönetimler, Roma ve Bologna'dakilere benzer sürdürülebilir gıda üretimini teşvik eden kooperatifler ve topluluk temelli girişimleri tanıyarak ve destekleyerek önemli bir rol üstlenebilir. Maddi ve teknik destek sağlamak, pazarlama ve dağıtım olanakları sunmak, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlamak gibi destekler, yerel çiftçilerin ve üreticilerin bu tür inisiyatifler için daha kolay bir şekilde harekete geçmelerine yardımcı olabilir.

Topluluk destekli tarım programlarının ve gıda kooperatiflerinin yaygınlaşması için teşvikler ve teşebbüsler sunmak, doğrudan tüketici ve üretici arasında güçlü bağlar kurarak sürdürülebilir gıda üretimini ve tüketimini teşvik eder. Ayrıca, yerel çiftçiler, üreticiler, akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve yerel işletmeler arasında iş birliğini kolaylaştıran platformlar oluşturmak, sürdürülebilir gıda üretimi ve pazarlamasını desteklemek için önemli bir adımdır.

Kentsel tarımı teşvik ederek ve yerel pazarları destekleyerek sürdürülebilir gıda üretimini artırmak mümkündür.

¹⁷. [A guide for pollinator-friendly cities](#)

¹⁸. Prof. Hüseyin Polat'ın belediyeler ve kooperatifler ile ilgili yazısı

Yerel yönetimler, sürdürülebilir gıda üretimi ve tüketimi için politika ve düzenlemeler geliştirerek teşvikler, destekler ve sertifikasyon programları gibi önlemler alabilirler. Bu adımlar, sürdürülebilir gıda sisteminin güçlenmesine ve toplum, çevre ve ekonomi için olumlu etkiler yaratılmasına yardımcı olur.

6.8. Enerji Kooperatifleri

Türkiye'deki yerel yönetimler, İtalya ve Avrupa'daki enerji toplulukları konusunda başarılı uygulamalardan ve iyi örneklerden ilham alarak yerel koşullara uygun stratejiler ve uygulamalar geliştirebilirler. Enerji kooperatiflerini destekleyerek, yerel ekonomiyi ve enerji sistemini güçlendirirken toplumun enerjiye katılımını artırarak daha sürdürülebilir bir geleceğe doğru adım atılmasına katkı sağlayabilirler.

Enerji kooperatifleri, yenilenebilir enerji üretimini teşvik ederek fosil yakıtların azalmasına ve sürdürülebilir enerjiye geçişi destekler. Aynı zamanda, yerel ekonomiyi destekleyerek katılımcı ve demokratik bir yaklaşımı benimseyerek toplumun enerji kararlarında söz sahibi olmasına olanak tanır.

Yerel yönetimler, kooperatif ortağı olarak veya enerji projelerinin destekleyicisi olarak iş birliği yapabilirler. Yer tahsisi, uzman eleman sağlama ve finansal destek bulma noktasında, kooperatif faaliyetlerine katkı sağlayabilir. Bununla birlikte, mevzuatların iyileştirilmesi için sivil toplum örgütleri lobicilik faaliyetleri yapabilir. Enerji kooperatiflerinin ürettiği elektriği aracısız olarak üretildiği bölgedeki yurttaşlara satabilmesi yasal düzenlemeler ile mümkün hale getirilebilir.

Türkiye'de şu ana kadar 50'nin üzerinde yenilenebilir enerji kooperatifi kurulmuştur. Sayılarının ve üyelerinin artması için yasal düzenlemelerin ve mevzuatlarda iyileştirmelerin yapılması ve alım garantisinin uzatılması gerekmektedir.

Türkiye'de İtalya çalışma ziyaretinde görüştüğümüz kurumlardan biri de Legacoop'tur. Legacoop, İtalya'da çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren kooperatiflerin bir araya gelerek oluşturduğu bir üst birliktir. Türkiye'de de başta enerji olmak üzere diğer sürdürülebilirlik alanlarında benzeri kooperatiflerin bir araya geldiği üst birlikler kurulabilir.

Legacoop benzeri bir üst birlik, Türkiye'deki enerji kooperatiflerinin güçlenmesine ve daha etkili bir şekilde işbirliği yapmasına yardımcı olabilir. Bu sayede, enerji kooperatiflerinin sürdürülebilir enerji dönüşümüne katkısı daha da artabilir ve ülkenin yeşil enerji hedeflerine ulaşması desteklenebilir. Yerel yönetimler de bu tür üst birliklerle işbirliği yaparak enerji kooperatiflerinin yaygınlaşmasına ve sürdürülebilir bir enerji sistemi oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

6.9. Karbon Nötr Yaklaşım

Sürdürülebilir kalkınma için karbon nötr bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu, fosil yakıtların azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması ve enerji verimliliğinin artırılması ile sağlanabilir. Karbon nötr hedefi, çevreye ve topluma zarar vermeden ekonomik büyümeyi destekler ve iklim değişikliği ile mücadeleyi güçlendirir.

AB, yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelede etkin bir rol oynaması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması için bazı mekanizmalar ve mevzuatlar oluşturmuştur. Türkiye'de henüz yerel yönetimlerin iklim eylem planı oluşturması için resmi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak son yıllarda Türkiye'de çevre ve iklim değişikliği ile mücadele konusunda farkındalığın artmasıyla birlikte, bazı büyükşehir belediyeleri ve örnek teşkil eden bazı yerel yönetimler, gönüllü olarak iklim eylem planları oluşturmuşlardır.

Yerel yönetimler, sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği ile mücadelelerini destekleyen uluslararası ağlara üye olarak kurumsal kapasitelerini geliştirebilirler. Ayrıca, bu ağlara üye olarak uluslararası hibe ve fonlara erişim sağlayabilirler.

Bu ağların en önemlilerinden biri, küresel ölçekte yerel yönetimlerin iklim değişikliği ile mücadelesini desteklemek ve sürdürülebilir enerji çözümlerini teşvik etmek amacıyla kurulan Küresel Belediye Başkanları İklim ve Enerji Paketi'dir. Bu birlik, 10.000'den fazla şehir ve yerel yönetimin taahhüdü üzerine kurulmuş, küresel şehir iklim liderliği için en büyük küresel ittifaktır. Bu şehirler, altı kıtadan ve 138 ülkeden gelmektedir ve toplamda 800 milyondan fazla insanı temsil etmektedirler.

Ayrıca, Küresel Belediye Başkanları İklim ve Enerji Paketi'na üye olan yerel yönetimler, Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI) ve EU4Energy (AB tarafından yürütülen enerji girişimi) gibi organizasyonlara dahil olabilirler.

Benzer şekilde, AB karbon nötr hedefine ulaşmak için akıllı şehirler ve iklim nötrlük¹⁹ misyonunu ortaya koymuştur. Türkiye'den de İzmir ve İstanbul gibi şehirler bu misyona dahil olarak bu kapsamda iklim eylem planları ve politikalar oluşturmaktadır.

Bu süreçte elde edilen deneyimler diğer yerel yönetimlere yaygınlaştırılmalı ve yerel yönetimlerin küresel iklim eylemleri hedeflerine dahil olması sağlanmalıdır.

Roma Şehir Meclisi'nin "Roma Karbon Kredileri" projesi gibi bir girişim, özellikle sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için katkı sağlamak ve şehrin karbon ayak izini azaltmak açısından iyi bir örnektir. Bu tür projeler, şehirlerin çevre dostu projelere yatırım yaparak ve emisyon azaltımını teşvik ederek kendi sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur. Türkiye'deki yerel yönetimler de benzer şekilde karbon kredisi projeleri başlatabilirler. Bu tür projeler, emisyonları azaltma hedefine ulaşmak için etkili bir yol olabilir ve şehirlerin sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sağlayabilir.

¹⁹ AB akıllı şehirler ve iklim nötrlük misyonu

Ayrıca, Roma'da ziyaret ettiğimiz AzzeroCO2'nin danışmanlık hizmetleri ve sıfırlama çalışmaları, sürdürülebilirlik konusunda farkındalığın artırılmasına ve karbon nötr bir geleceğe doğru ilerlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu tür yenilikçi ve etkili girişimler, diğer yerel yönetimler ve kurumlar için de önemli bir örnek teşkil edebilir ve sürdürülebilirlik çabalarına destek olabilir.

7

KAYNAKLAR

1. [European Green Deal](#)
2. [European Climate Law](#)
3. [EU Adaptation Strategy](#)
4. [EU Climate Diplomacy](#)
5. [Italy's National Energy And Climate Plan](#)
6. [Strategia Nazionale di Adattamento ai cambiamenti climatici](#)
7. [Piano Nazionale di Adattamento ai Cambiamenti Climatici](#)
8. [Piano Nazionale di Ripresa e Resilienza](#)
9. [Global Covenant of Mayors for Climate & Energy](#)
10. [Piano D'azione Per L'energia Sostenibile E il Clima Di Roma Capitale](#)
11. [Civic 5.0: A Sınıfında Yaşamak Raporu](#)
12. [Avrupa Komisyonu Enerji Toplulukları Kaynak Havuzu](#)
13. [Food 4 Future kampanyası](#)
14. [Roma Sürdürülebilir Hareketlilik Planı](#)
15. [Emilia-Romagna Bölgesi için Vatandaş Katılımı Başucu Kitabı](#)
16. [Centro Antartide](#)
17. [ASVIS \(İtalyan Sürdürülebilir Kalkınma Birliği\)](#)
18. [İş ve İklim Anlaşması](#)
19. [İklim için Yurttaşlar Meclisi](#)
20. [Kilowatt](#)
21. [DumBo](#)

22. Polinatör Dostu Şehirler için Rehberi
23. Prof. Hüseyin Polat'ın belediyeler ve kooperatifler ile ilgili yazısı
24. Legacoop
25. Küresel Belediye Başkanları İklim ve Enerji Paktı
26. Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI)
27. EU4Energy (Avrupa Birliği tarafından yürütülen enerji girişimi)
28. Avrupa Birliği akıllı şehirler ve iklim nötrlük misyonunu
29. Türkiye İklim Değişikliği Strateji Belgesi
30. Türkiye'nin İklim Değişikliği Eylem Planı
31. İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı
32. Türkiye'de İklim Değişikliğine Uyum Çalışmaları

This project is funded by the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Yatırımları ve Politika Önerileri: İtalya İyi Uygulamaları

